

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van het stadhuis in Vilvoorde

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het ministerieel besluit van 17 juli 2018 tot voorlopige bescherming als monument van het stadhuis in Vilvoorde;

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 24 augustus 2018 tot en met 24 september 2018 en waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van het stadhuis aantoonst;

Overwegende dat het stadhuis van Vilvoorde als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het huidige stadhuis van Vilvoorde werd ontworpen in 1869 door de Brusselse architect Antoine Trappeniers op vraag van burgemeester Hanssens. Sinds de stad Vilvoorde in 1192 stadsrechten kreeg is dit het vierde gebouw dat als schepenhuis of stadhuis dienst deed. Zeker sinds de 15de eeuw stond het op de huidige plaats aan de Grote Markt ingeplant. De bouwdatum 1869-1873 is representatief voor de bloeiperiode die de tweede helft van de 19de eeuw was voor de bouw van stad- en gemeentehuizen. Het stadhuis van Vilvoorde moest duidelijk het nieuwe elan van de stad als gevolg van de grote economische bloei, de daaraan gekoppelde bevolkingsaanwinst en het stijgende takenpakket van de gemeente in de 19de eeuw tonen;

Overwegende dat het stadhuis van Vilvoorde als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het stadhuis van Vilvoorde is een typevoorbeeld van een groot stadhuis zoals dat door Louis Cloquet in zijn *Traité d'Architecture* werd beschreven. Het stadhuis staat op een centrale plaats opgesteld en heeft een uitgesproken architecturale vormgeving. Protocollaire ruimtes zijn er onderscheiden van de kantoren. Er was een raadzaal, kantoren voor burgemeester en schepenen geschikt omheen de inkom- en traphal. Een feestzaal werd op de bovenverdieping ingericht. De benedenverdieping en achterbouw bood ruimte aan de brandweer, de politie en zelfs een vrederecht.

Het stadhuis van Vilvoorde dat werd ontworpen in 1869 door Antoine Trappeniers is een zeldzaam voorbeeld van het openbare oeuvre van deze gerenommeerde Brusselse architect in Vlaanderen. Hij is voornamelijk bekend door private architectuur in de hoofdstad en een tweetal villa's in Vilvoorde. Ondanks het feit dat het neoclassicisme sinds het tweede kwart van de 19de eeuw een populaire stijl was, werden slechts een handvol neoclassicistische stadhuizen in Vlaanderen gerealiseerd. Het stadhuis van Vilvoorde geldt als een belangrijk laat voorbeeld van deze architecturale stijl.

Het stadhuis van Vilvoorde getuigt van een sterke ensemblewaarde in het interieur door de goede bewaring van de inkomhal, de trouwzaal, het kabinet van de burgemeester, de traphal met brandglasraam naar ontwerp van Louis de Contini en de feestzaal die samen getuigen van een grote stijleenheden. Het brandglasraam van de Contini in Vilvoorde is zijn bekendste realisatie en wordt vaak vermeld bij de bespreking van zijn oeuvre;

Overwegende dat het stadhuis van Vilvoorde als monument stedenbouwkundige waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Louis Cloquet wijst in zijn *Traité d'Architecture* op de noodzaak van een prominente ligging in de stad. De situering van het stadhuis van Vilvoorde aan één zijde van de markt, volledig vrijstaand en omgeven door straten, maakt de context waarin het stadhuis zich bevindt een goed bewaard voorbeeld van de stedenbouwkundige voorschriften van Louis Cloquet,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

het stadhuis van Vilvoorde, Grote Markt zonder nummer in Vilvoorde, bekend ten kadaster: Vilvoorde, 2de afdeling, sectie D, perceelnummer 446D.

Het definitief beschermde onroerende goed is aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het definitief beschermde goed wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde;
- 3° stedenbouwkundige waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

- 1° het stadhuis is een monumentaal, onderkelderd complex op een rechthoekige plattegrond;
- 2° het complex bestaat uit twee onderscheiden delen. Het rechthoekig voorgebouw aan de Grote Markt heeft zijn indeling en interieuraankleding die wijzen op de representatieve functie behouden. Van de drie achterliggende voornamelijk administratieve vleugels rond een binnenkoer hebben enkel de gedecoreerde buitengevels en de bedaking erfgoedwaarde;
- 3° het voorgebouw onder een schilddak heeft een verhoogde begane grond en een parement van blauwe hardsteen uit Ecaussinnes. De gevel wordt gemarkeerd door een sterk uitgewerkte inkompartij bestaande uit een overdekt bordes met aan weerszijden een steektrap met balusterleuning en rondbogige doorgangen en voorzien van twee gietijzeren gaslantaarns. Hogerop in de gevel een rondbogig deurvenster met sierlijk ijzerwerk, geflankeerd door geringde driekwartzuilen en bekroond door een driehoekig fronton. De voorgevel kreeg een sterk horizontaal accent door het aanwenden van imitatiebanden en doorgetrokken pui- en waterlijsten. Karakteristiek voor het neoclassicisme is het veelvuldige voorkomen van entablementomlijstingen voor de rondbogige of rechthoekige muuropeningen, ritmerende pilasters, driehoekige frontons en een klassiek hoofdstel. De symmetrisch uitgewerkte zijgevels van het voorgebouw vertonen een gelijkaardig beeld. De hoeken worden geaccentueerd met lege hoeknissen. Langs de Lange Molenstraat was oorspronkelijk het vredegerecht gevestigd. De zes traveeën brede en drie bouwlagen hoge gevel langs de Lange Molenstraat en de eerste travee van de zijgevels zijn gepleisterd en worden geritmeerd

door het gebruik van hardsteen voor pilasters, plinten, druiplijsten en vensteromlijstingen. Een kroonlijst met fronton bekroont de gevel langs de Lange Molenstraat. De vensters in de zijgevels worden bekroond met frontons.

De vier traveeën brede en drie bouwlagen hoge zijgevels tussen de ceremoniele voorbouw en het voormalige vrederecht sluiten qua uitzicht aan bij het vrederecht doch met een vereenvoudigde vormgeving. De plint bestaat uit natuursteen net als de omlijsting van de vensters. Een natuurstenen druiplijst en de houten kroonlijst benadrukken de horizontaliteit van de gevels;

4° het interieur van het protocollaire deel aan de Grote Markt wordt op de gelijkvloerse verdieping opgedeeld door de centraal geplaatste inkomhal met eretrap naar de bovenverdieping. De hal wordt geflankeerd door ten noorden de trouwzaal en ten zuiden het huidige bureau van de burgemeester. De bovenverdieping wordt volledig ingenomen door de feestzaal.

Het interieur is volledig in neoclassicistische stijl aangekleed. De hal wordt in drie gedeeltes door gepleisterde zuilenrijen en bundelpijlers met hardstenen basementen en klassiek hoofdgestel. De gepleisterde wanden met hardstenen plinten worden geritmeerd door pilasters met identieke kenmerken als de pijlers. Op de muren liggen gepleisterde muurlijsten. Centraal in de zijwanden van de hal zijn twee verdiepte blinde nissen aangebracht. In de oostelijke nis hangen gedenkplaten voor de eerste steenlegging in 1870 en één voor de inhuldiging van het gebouw in 1873 met vermelding van de bewindslieden en de architect. Het gepleisterde plafond heeft plafondlijsten die vierkante plafondspiegels vormen. Het binnenschrijnwerk bestaat voornamelijk uit dubbelvleugelige omlijstde deuren met drie omlijstde panelen en origineel hang en sluitwerk. Tegen de pilasters hangen twee driearmige verlichtingsarmaturen in neoclassicistische stijl.

De trouwzaal sluit ten noorden aan bij de hal en is een rechthoekige ruimte met ten westen een schouw met een open haard en een marmeren schouwmantel in eclectische stijl, geflankeerd door twee binnendeuren. Boven de schouwmantel werd een omlijstde spiegel aangebracht. De wanden zijn afgewerkt met een in omlijstde panelen opgedeelde lambrisering en erboven omlijstde muurvlakken. Het gestucte plafond heeft een omlopende plafondlijst. De parket bestaat uit een visgraatmotief. Het houten binnenschrijnwerk bestaat uit dubbelvleugelige deuren met drie omlijstde panelen, houten binnenkasten en omlijstingen. Alle muurdelen en het schrijnwerk zijn geschilderd.

Het kabinet van de burgemeester ten zuiden van de hal is een rechthoekige ruimte met een gelijkaardige opbouw als de trouwzaal. De spiegel boven de schouwmantel is rijkelijker uitgewerkt met een entablementomlijsting. De lambrisering werd opgedeeld met lijstwerk en een rijkelijk gedecoreerde fries werkt het geheel bovenaan af. Het gestucte plafond heeft eveneens een omlopende gepleisterde muurlijst. De vloer is belegd met een parket in visgraatverband.

Tegen de achterwand van de hal staat de houten keizerstrap en een indrukwekkend brandglasraam met een allegorische voorstelling van de stad. De trap telt drie bloktreden waarna hij afgeboord wordt met een trapeuning met ronde trappalen en ballusters. Ter hoogte van het eerste bordes staan twee rechthoekige trappalen met driearmige metalen gaslantaarns in neoclassicistische stijl. De gepleisterde wanden van de traphal zijn afgewerkt met een plint met imitatievoegwerk en erboven pilasters en lijstwerk. Het vlakke plafond heeft een kwartholle muurlijst en werd met stuclijsten gedecoreerd.

Het gebrandschilderd raam in neorenaissancestijl is een realisatie van de Brusselse glazenier Louis de Contini en bestaat uit twee registers en in totaal zes panelen. Het raam toont centraal de Stad Vilvoorde verbeeld door een vrouw, omgeven door tekstpanelen met vermelding van de schenkers en wapenschilden.

De traphal geeft op de eerste verdieping uit op een kleine overloop, van de traphal gescheiden door een balustrade met gedraaide ballusters en vierkante pilasters. De overloop geeft toegang tot de feestzaal.

De neoclassicistische feestzaal op de bovenverdieping wordt geritmeerd door bovenop een plint geplaatste gecanneleerde pilasters met vergulde Korinthisch kapitelen en een

basement ter ondersteuning van een omlopend klassiek hoofdgestel. De rechthoekige deuren zijn gevat in een entablementomlijsting met bekronend driehoekig fronton. De muurvlakken zijn voorzien van omlopende lijsten. Het plafond bestaat uit omlopende cassettes en centraal een verhoogd plafond met kwartlijst. Op de vloer ligt een parket in visgraatmotief.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de bescherming beoogt het behoud van het exterieur van het stadhuis met al zijn erfgoedwaarden en erfgoedkenmerken, opbouw, volumewerking, uitzicht, vormentaal en afwerking van de gevel;
- 2° de bescherming beoogt het behoud van de interne structuur van het stadhuis die de veruiterlijking is van de oorspronkelijke tweedeling van het gebouw in een ceremonieel deel aan de Grote Markt en een achterliggend functioneel deel.
- 3° de bescherming beoogt het behoud van de aanwezige erfgoedelementen en erfgoedkenmerken in het interieur die verwijzen naar de in oorsprong ceremoniele functie van het bouwvolume aansluitend bij de Grote Markt, meer bepaald op de gelijkvloerse verdieping de inkomhal, traphal, trouwzaal, het kabinet van de burgemeester en op de bovenverdieping de feestzaal;
- 4° bij een toekomstige vervanging van het schrijnwerk is het wenselijk dat de vormgeving aansluit bij de historische vormentaal van het stadhuis zoals ontworpen door Antoine Trappeniers;
- 5° de reconstructie van de toren en de dakafwerking, zoals ontworpen door architect Antoine Trappeniers en oorspronkelijk ook uitgevoerd, behoort tot de mogelijkheden.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, bliksemingslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
  - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
  - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
  - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;

- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
- a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen bevestigd aan of tegen het gebouw;
  - b) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen omheen het stadhuis;
  - c) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair tegen het stadhuis, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
- 6° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur, meer bepaald in het ceremonieele deel van het stadhuis:
- a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek,
  - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
  - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
  - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, brandglasramen, de vier lichtarmaturen in de traphal en van de waardevolle interieurdecoratie;
  - e) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;
  - f) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
  - g) het slopen, aanbrengen, vervangen of wijzigen van technische installaties met impact op de erfgoedwaarden

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

12 MAART 2019

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS